

חרטומי מצרים והמאמר המוסגר

Pharaoh's wizards: Their function in the "plagues narrative"

(1) שמות ז

(ח) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לֵאמֹר: (ט) כִּי יִדְבֹר אֲלֵיכֶם פֶּרַעַה לֵאמֹר תִּנְנֵנוּ לָכֶם מִנְפֹת וְאַמְרַת אֱלֹהֵי קַח אֶת־מִטְבֵּךְ וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי פֶּרַעַה וְהִי לְתַנִּינִי: (י) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פֶּרַעַה וַיַּעֲשׂוּ כִּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיִּשְׁלַךְ אֶהֱרֹן אֶת־מִטְבּוֹ לִפְנֵי פֶּרַעַה וְלִפְנֵי עַבְדָּיו וַיְהִי לְתַנִּינִי: (יא) וַיִּקְרָא גַם־פֶּרַעַה לְחַכְמָיו וְלַמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כִּן: (יב) וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטְבּוֹ וַיְהִיו לְתַנִּינִים וַיִּבְלַע מִטְבֵּה אֶהֱרֹן אֶת־מִטְבֵּיהֶם: (יג) וַיַּחְזֹק לֵב פֶּרַעַה וְלֹא שָׁמַע אֶל־הֵם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה':

8 And Hashem spoke unto Moses and unto Aaron, saying: 9 'When Pharaoh shall speak unto you, saying: Show a wonder for you; then thou shalt say unto Aaron: Take thy rod, and cast it down before Pharaoh, that it become a serpent.' 10 And Moses and Aaron went in unto Pharaoh, and they did so, as Hashem had commanded; and Aaron cast down his rod before Pharaoh and before his servants, and it became a serpent. 11 Then Pharaoh also called for the wise men and the sorcerers; and they also, the magicians of Egypt, did in like manner with their secret arts. 12 For they cast down every man his rod, and they became serpents; but Aaron's rod swallowed up their rods. 13 And Pharaoh's heart was hardened, and he hearkened not unto them; as Hashem had spoken.

(2) שמות ז

(יט) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה אֶמְרָה אֶל־אֶהֱרֹן קַח מִטְבֵּךְ וְנִטְהַרְדָּךְ עַל־מִימֵי מִצְרַיִם עַל־נְהַרְתָּם עַל־יַרְדֵּיהֶם וְעַל־אֲגַמְיָהֶם וְעַל־כָּל־מַקְוֵה מִימֵיהֶם וַיְהִירְדָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֲרֶץ מִצְרַיִם וּבְעַצְמֵם וּבְאֲבָנֵיהֶם: (כ) וַיַּעֲשֶׂה כִּן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיִּרְם בַּמַּטֵּה וַיִּדְּ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר לְעֵינֵי פֶּרַעַה וְלְעֵינֵי עַבְדָּיו וַיְהַפְּכוּ בְלַהֲמָם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר לְדָם: (כא) וְהַדְּגָה אֲשֶׁר בַּיָּאֵר מָתָה וַיָּבֵאֵשׁ הַיָּאֵר וְלֹא־יָכְלוּ מִצְרַיִם לְשָׁתוֹת מִיֵּם מִן־הַיָּאֵר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל־אֲרֶץ מִצְרַיִם: (כב) וַיַּעֲשׂוּ כִּן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלַטֵּיהֶם וַיַּחְזֹק לִב־פֶּרַעַה וְלֹא־שָׁמַע אֶל־הֵם: כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה':

19 And Hashem said unto Moses: 'Say unto Aaron: Take thy rod, and stretch out thy hand over the waters of Egypt, over their rivers, over their streams, and over their pools, and over all their ponds of water, that they may become blood; and there shall be blood throughout all the land of Egypt, both in vessels of wood and in vessels of stone.' 20 And Moses and Aaron did so, as Hashem commanded; and he lifted up the rod, and smote the waters that were in the river, in the sight of Pharaoh, and in the sight of his servants; and all the waters that were in the river were turned to blood. 21 And the fish that were in the river died; and the river became foul, and the Egyptians could not drink water from the river; and the blood was throughout all the land of Egypt. 22 And the magicians of Egypt did in like manner with their secret arts; and Pharaoh's heart was hardened, and he hearkened not unto them; as Hashem had spoken.

(3) שמות ח

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה אֶמְרָה אֶל־אֶהֱרֹן נִטְהַרְדָּךְ אֶת־יָדְךָ בַּמַּטֵּה עַל־נְהַרְתָּ עַל־הַיָּאֵרִים וְעַל־הָאֲגַמִּים וְהָעַל אֶת־הַצְּפַרְדֵּים עַל־אֲרֶץ מִצְרַיִם: (ב) וַיִּט אֶהֱרֹן אֶת־יָדוֹ עַל מִימֵי מִצְרַיִם וְהָעַל הַצְּפַרְדֵּים וְתָבֹס אֶת־אֲרֶץ מִצְרַיִם: (ג) וַיַּעֲשׂוּ כִּן הַחֲרָטְמִים בְּלַטֵּיהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצְּפַרְדֵּים עַל־אֲרֶץ מִצְרַיִם: (ד) וַיִּקְרָא פֶּרַעַה לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר הַעֲתִירוּ אֵלַי ה' וְיִסַר הַצְּפַרְדֵּים מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי וְאֶשְׁלַח אֶת־הָעָם וַיִּזְבְּחוּ לַה': (ה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפֶרַעַה הַתְּפָאֵר עָלַי לְמַתִּן אֶעֱתִיר לָךְ וְלְעַבְדֶּיךָ וְלְעַמֶּךָ לְהַכְרִית הַצְּפַרְדֵּים מִמֶּנִּי וּמִבְּתֵיךָ רַק בַּיָּאֵר תִּשְׁאָרְנָה: (ו) וַיֹּאמֶר לְמַחֵר וַיֹּאמֶר כְּדַבְּרְךָ לְמַעַן תִּדַּע כִּי־אִין בְּנֵי אֱלֹהֵינוּ:

1 And Hashem said unto Moses: 'Say unto Aaron: Stretch forth thy hand with thy rod over the rivers, over the canals, and over the pools, and cause frogs to come up upon the land of Egypt.' 2 And Aaron stretched out his hand over the waters of Egypt; and the frogs came up, and covered the land of Egypt. 3 And the magicians did in like manner with their secret arts, and brought up frogs upon the land of Egypt. 4 Then Pharaoh called for Moses and Aaron, and said: 'Entreat Hashem, that He take away the frogs from me, and from my people; and I will let the people go, that they may sacrifice unto Hashem.' 5 And Moses said unto Pharaoh: 'Have thou this glory over me; against what time shall I entreat for thee, and for thy servants, and for thy people, that the frogs be destroyed from thee and thy houses, and remain in the river only?' 6 And he said: 'Against to-morrow.' And he said: 'Be it according to thy word; that thou mayest know that there is none like unto Hashem our God. 7 And the frogs shall depart from thee, and from thy houses, and from thy servants, and from thy people; they shall remain in the river only.'

(4) שמות ח

(יב) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה אֶמְרָה אֶל־אֶהֱרֹן נִטְהַרְדָּךְ אֶת־מִטְבֵּךְ וְהָד אֶת־עַפְר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכֹנֶס בְּכָל־אֲרֶץ מִצְרַיִם: (יג) וַיַּעֲשֶׂה כִּן וַיִּט אֶהֱרֹן אֶת־יָדוֹ וַיִּדְּ אֶת־עַפְר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכֹנֶס בְּכָל־אֲרֶץ מִצְרַיִם: (יד) וַיַּעֲשׂוּ כִּן הַחֲרָטְמִים בְּלַטֵּיהֶם לְהוֹצִיא אֶת־הַכֹּנֶס וְלֹא יָכְלוּ וְהָיָה הַכֹּנֶס בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה: (טו) וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֶל־פֶּרַעַה אֲצַבַּע אֱלֹהִים הוּא וַיַּחְזֹק לִב־פֶּרַעַה וְלֹא־שָׁמַע אֶל־הֵם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה':

12 And Hashem said unto Moses: 'Say unto Aaron: Stretch out thy rod, and smite the dust of the earth, that it may become gnats throughout all the land of Egypt.' 13 And they did so; and Aaron stretched out his hand with his rod, and smote the dust of the earth, and there were gnats upon man, and upon beast; all the dust of the earth became gnats throughout all the land of Egypt. 14 And the magicians did so with their secret arts to bring forth gnats, but they could not; and there were gnats upon man, and upon beast. 15 Then the magicians said unto Pharaoh: 'This is the finger of God'; and Pharaoh's heart was hardened, and he hearkened not unto them; as Hashem had spoken.

(5) שמות ט

(ח) ויאמר ה' אל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן קחו לְכֶם מִלֵּא חֲפְנֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן וְזָרְקוּ מִשֶּׁה הַשְּׁמַיְמָה לְעֵינֵי פְרַעֲוֹ: (ט) וְהָיָה לְאַבְקָה עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָיָה עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה לְשַׁחֵן פֶּרַח אֲבַעְבֻּעֵת בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: (י) וַיִּקְרְאוּ אֶת־פִּיחַ הַכִּבְשָׁן וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי פְרַעֲוֹ וַיִּזְרַק אֶת־ו מִשֶּׁה הַשְּׁמַיְמָה וַיְהִי שַׁחֵן אֲבַעְבֻּעֵת פֶּרַח בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה: (יא) וְלֹא־יָכִלוּ הַחַרְטָמִים לַעֲמֹד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי הַשַּׁחֵן כִּי־הָיָה הַשַּׁחֵן בַּחֲרָטְמִים וּבְכָל־מִצְרַיִם: (יב) וַיַּחֲזֹק ה' אֶת־לֵב פְּרַעֲוֹ וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל־מֹשֶׁה:

8 And Hashem said unto Moses and unto Aaron: 'Take to you handfuls of soot of the furnace, and let Moses throw it heavenward in the sight of Pharaoh. 9 And it shall become small dust over all the land of Egypt, and shall be a boil breaking forth with blains upon man and upon beast, throughout all the land of Egypt.' 10 And they took soot of the furnace, and stood before Pharaoh; and Moses threw it up heavenward; and it became a boil breaking forth with blains upon man and upon beast. 11 And the magicians could not stand before Moses because of the boils; for the boils were upon the magicians, and upon all the Egyptians. 12 And Hashem hardened the heart of Pharaoh, and he hearkened not unto them; as Hashem had spoken unto Moses.

המאמר המוסגר**(6) בראשית יב**

(ו) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכֵם עַד אֵלֹון מוֹרָה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בְּאֶרֶץ: (ז) וַיֵּרָא ה' אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזָרְעֶךָ אֲתָן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת...

(7) בראשית כב

(יג) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה־אֵיל אַחֵר נֹאֲחַז בְּסַבָּף בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלְהָ תַחַת בְּנוֹ: (יד) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמְּקוֹם הַהוּא הָאֵיל אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּתֵר ה' יִרְאֶה: (טו) וַיִּקְרָא מִלְאָךְ ה' אֶל־אַבְרָהָם שְׁנֵי מִרְדֵּי־שָׁמַיִם:

(8) שמות א: ע"פ פירוש ר"ע ספורנו

הָבָה נִתְחַבְּמָה לּוֹ פְּנֵי־יְרֵכָה וְהָיָה כִּי־תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם־הוּא עַל־שְׂנָאֵינוּ וְנִלְחַם־בְּנוּ וְעֵלְהָ מִרְדֵּי־הָאָרֶץ:

(9) שמות א (ע"פ דברינו בשעור שעבר)

(טז) וַיֹּאמֶר בְּיַלְדֵיכֶן אֶת־הַעֲבָרִיּוֹת וַיִּרְאֶינָהן עַל־הָאֲבָנִים אֲסַבֵּן הוּא וְהַמֵּתָן אֵתֹו וְאֲסַבֵּת הוּא וְחָיָה: (יז) וַתִּירָאן הַמִּילֵדוֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲסִין אֶת־הַיְלָדִים: (יח) וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לַמִּילֵדוֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מִדּוּעַ עָשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּחֲסִין אֶת־הַיְלָדִים: (יט) וַתֹּאמְרֶן הַמִּילֵדוֹת אֶל־פְּרַעֲוֹ כִּי לֹא כָנָשִׁים הַמִּצְרַיִת הַעֲבָרִיּוֹת כִּי־חָיוֹת הֵנָּה בְּטָרִם תִּבְּאוּ אֱלֹהֵן הַמִּילֵדוֹת וַיִּלְדוּ: (כ) וַיִּשְׁטַב אֱלֹהִים לַמִּילֵדוֹת וַיִּרְבַּ הָעָם וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד: (כא) וַיְהִי כִּי־יִרְאוּ הַמִּילֵדוֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתָנִים:

(10) שמות ט

(כט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי מֹשֶׁה בְּצִאתִי אֶת־הָעִיר אֶפְרַשׂ אֶת־כַּפֵּי אֱלֹהֵי הַקְּלוֹת וַיַּחֲדִילוּן וַהֲבָרָד לֹא יִהְיֶה עוֹד לְמַעַן תִּדְעַ כִּי לֹהֵ הָאָרֶץ: (ל) וְאֲתָה וְעַבְדֶּיךָ יִדְעוּ כִּי טָרִם תִּירָאוּן מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים: (לא) וְהַפְּשָׁתָה וְהַשְׁעָרָה נִבְתָּה כִּי הַשְׁעָרָה אֲבִיב וְהַפְּשָׁתָה גְבַעַל: (לב) וְהַחֲטָה וְהַכְּסַמַּת לֹא נָכוּ כִּי אֶפִּילַת הַנָּה: (לג) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרַעֲוֹ אֶת־הָעִיר וַיִּפְרַשׂ כַּפְּיוֹ אֶל־ה' וַיַּחֲדִילוּן הַקְּלוֹת וַהֲבָרָד וּמִטָּר לֹא־נָתַךְ אֶרְצָה:

שעור הפסוקים**(11) מכת דם:**

(יט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־אַהֲרֹן קח מִטֶּבֶן וּנְטֵי־יָדָךְ עַל־מִימֵי מִצְרַיִם עַל־נְהַרְתָּםן עַל־יָרְדֵי־הַיָּם וְעַל־אֲגַמִּיּוֹתָם וְעַל־כָּל־מְקוֹה מִימֵיהֶם וַיְהִי־דָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְעַצְמֵם וּבְאֲבָנֵים: (כ) וַיַּעֲשֶׂרְכֶן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיִּרַם בַּמַּטֵּה וַיִּד אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר לְעֵינֵי פְרַעֲוֹ וְלְעֵינֵי עַבְדָּיו וַיִּהְיֶה כַּל־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּיָּאֵר לְדָם: (כא) וַהֲדָגָה אֲשֶׁר־בַּיָּאֵר מֵתָה וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֵר וְלֹא־יָכִלוּ מִצְרַיִם לְשַׁתּוֹת מַיִם מִדֶּה־יָאֵר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: (כב) וַיַּעֲשִׂי־כֶן חַרְטָמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם וַיַּחֲזֹק לִב־פְּרַעֲוֹ וְלֹא־שָׁמַע אֱלֹהִים (מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן) בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה':

(12) מכת צמרדע:

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־אַהֲרֹן נטה אֶת־יָדְךָ בַּמַּטֵּה עַל־הַנְּהָרוֹת עַל־הַיָּאֲרוֹת וְעַל־הָאֲגַמִּים וְתַעַל אֶת־הַצְּפָרְדַּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: (ב) וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ עַל מִימֵי מִצְרַיִם וְתַעַל הַצְּפָרְדַּע וַתִּכַּס אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם: (ג) וַיַּעֲשִׂי־כֶן הַחַרְטָמִים בְּלִטְיָהֶם וַיַּעֲלוּ (מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן) אֶת־הַצְּפָרְדַּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

(13) מכת כנים

(יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־אַהֲרֹן נטה אֶת־מַטֵּהְךָ וְהָךְ אֶת־עַפְרַת הָאָרֶץ וְהָיָה לְכֶנֶס בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: (יג) וַיַּעֲשֶׂה כֵן וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ בַּמַּטֵּה וַיִּד אֶת־עַפְרַת הָאָרֶץ וְתַהִי כְּכֶנֶס בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה כְּכֶנֶס הָיָה כְּנֵים בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: (יד) וַיַּעֲשֶׂרְכֶן הַחַרְטָמִים בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא (מִמִּצְרַיִם) אֶת־הַכְּנֵים וְלֹא יָכִלוּ וְתַהִי כְּכֶנֶס בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה: (טו) וַיִּאמְרוּ הַחַרְטָמִים אֶל־פְּרַעֲוֹ אַצְבַּע אֱלֹהִים הוּא וַיַּחֲזֹק לִב־פְּרַעֲוֹ וְלֹא־שָׁמַע אֱלֹהִים בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה':